ROK IX

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 18

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 WRZEŚNIA 1934 R.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY A KSZTAŁCENIE CHEMIKÓW

Dn. 1 września r. b. „Kurjer Poranny" umieścił obszerny artykuł p. t.: „Kształcenie chemików — potrzebą chwili", napisany na podstawie materjałów, zebranych i opracowanych przez p. Prof. Józefa Zawadzkiego.

Artykuł ten zasługuje na zupełnie szczególną uwagę, gdyż podaje próbę zestawienia subsydjów i dotacyj, jakie przez przemysł chemiczny były w ostatnich latach przeznaczone na cele, związane z kształceniem chemików. Prof. Zawadzki cytuje więc przedewszystkiem dwa stale istniejące fundusze naukowe przy Wydz. Chemji Politechniki Warszawskiej. Sp. Akc. „Radocha" utworzyła więc fundusz w wysokości ok. 200 tysięcy złotych, od którego odsetki przeznaczane są na stypendja dla młodych chemików, którzy ukończyli studja i prowadzą nadal badania naukowe. Sp. Akc. „Wysoka" utworzyła fundusz na laboratorja badania cementu imienia B-ci Eigerów. Na fundusz ten wpłynęło dotychczas ok. 80 tysięcy złotych.

Ponadto od szeregu firm wpływają niestałe ofiary na prace laboratoryjne, wydawnictwa naukowe, organizacje kongresów i t. p.

Zbliżający się początek roku akademickiego z natury rzeczy każe zatrzymać się dłużej nad sprawą kształcenia studentów chemji technicznej. Jak wiadomo, Politechnika Warszawska nie posiadała dostatecznych pomieszczeń dla przeszło 4.000 studentów. Ponadto, dawniejsze pracownie nie były przystosowane do potrzeb chwili bieżącej. W dziedzinie chemji nauczanie technologji weszło na zupełnie nowe tory. Postęp techniki w chwili dzisiejszej w stosunkowo mniejszym stopniu zależy od prac typu najściślej laboratoryjnego, gdyż większe znaczenie ma obecnie badanie podstaw fizyko-chemicznych różnych czynności technologicznych, oraz stosowanie nowych sposobów pracy (np. bardzo wysokich ciśnień), naogół — dojście do celu w sposób najprostszy i najtańszy, ale właśnie dlatego wymagający udoskonalonej aparatury.

Pomieszczenia chemiczne w Politechnice Warszawskiej nie pozwalały dotychczas na postawienie nauczania technologji chemicznej w takiej właśnie płaszczyźnie. Niezbędne było umożliwienie studjum procesów w warunkach, możliwie zbliżonych do technicznych. Toteż parę lat temu przystąpiono do budowy gmachów technologicznych, którą prowadzi „Towarzystwo Studjum Technologicznego", pod wysokim protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej. Dziś już czynny jest instytut metalurgji i metaloznawstwa, niebawem nastąpi uruchomienie nowych zakładów.

Że praca dała owoce — zawdzięczać to należy gorącemu poparciu władz państwowych i ofiarności przemysłu prywatnego. Decydujący wpływ na powstanie nowych placówek wywarło przeznaczenie 500.000 zł., postawionych przez Zakłady Solvayowskie do dyspozycji niedawno zmarłego Zygmunta Toeplitza — z okazji jego 40-letniego jubileuszu pracy technicznej. Zygmunt Toeplitz, wybitny przemysłowiec i dobry obywatel, postanowił przelać tę sumę na cele urządzeń i aparatury zakładów technologji chemicznej. Jako warunek postawiono, aby suma ta była użyta wyłącznie na urządzenia i przyrządy, natomiast aby budynek został wzniesiony z innych funduszów. Postanowienie to skierowało całą sprawę na tory realne, posypały się ofiary przemysłu: listę ofiar zapoczątkowała fabryka chemiczna „Rędziny", przemysł cementowy ofiarował bezpłatnie połowę niezbędnego cementu, ponadto zgłoszono wiele innych obietnic, które zapewne będą dotrzymane.

Fundacja Solvayowska imienia Zygmunta Toeplitza odgrywa jeszcze inną doniosłą rolę. Do chwili bowiem wydatkowania całej sumy na wspomniane cele, Tow. Solvay wypłaca procenty w wysokości 8 od sta, przeznaczone na stypendja dla młodych chemików. Ze stypendjów tych korzystało dotychczas ok. 100 osób, z wielkim pożytkiem dla rozwoju chemji w naszym kraju.

P. Prof. Zawadzki kończy swój artykuł apelem do kół przemysłowych i handlowych, które powinny podążać za mądrą inicjatywą i przykładem zmarłego Zygmunta Toeplitza, przyczyniając się do ostatecznego rozwiązania tak ważnego w naszym kraju zagadnienia kształcenia chemików.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY WOBEC POWODZI

Przeprowadzana na terenie przemysłu chemicznego akcja przyjścia z pomocą ofiarom powodzi, spotkała się z należytem zrozumieniem — o czem świadczą osiągnięte rezultaty.

Wobec powagi chwili nieomal wszystkie zrzeszone przedsiębiorstwa oraz znaczna część pozazwiązkowych pośpieszyły z natychmiastową i gorliwą ofiarnością. Poważne ofiary zostały również złożone przez zagraniczne firmy chemiczne, naskutek oddziaływania na nie zaprzyjaźnionych przedsiębiorstw krajowych. Pozostałe nieliczne fabryki niewątpliwie spełnią swój obowiązek społeczny.

W uzupełnieniu list ofiarodawców, opublikowanych w poprzednich numerach „Wiadomości Przemysłu Chemicznego", ogłaszamy dalsze ofiary, złożone przez fabryki chemiczne, z wyjątkiem tych ofiar, które pragną kryć się w cieniu samarytańskiej skromności:

„Electra" Société pour L'Electricité Appliquée w Bazylei . .	fr. szw. 5.000.—
Zakłady „Elektro" Sp. z. o. p. . .	zł. 2.000.—
Hutnicze Zakł. Chem. Sp. Akc. .	zł. 1.200.—
Fabryka Chemiczna „Gzichów" Sp. Akc.	zł. 500.—
Fabryka Chemiczna Wola Krzysztoporska (dalsze)	zł. 500.—
Two. „Elektryczność" Sp. Akc. dary w naturze i	zł. 480.—
Fabr. Przetw. Chem. „Rędziny" Sp. Akc. dary w naturze i . . .	zł. 335.—
Fabr. Bieli Cynkowej „B. i J. Inwald"	zł. 300.—
Sp. Akc. „Huta Feniks" . . .	zł. 300.—
J. D. Potoka Synowie Sp. Akc. dary w naturze i	zł. 287.50
L. Nasiorowski	zł. 250.—
Fabryka Waty „Valetudo" . .	zł. 50.—

oraz Antoni Jankowski 0,5% od wypłat w ciągu 3 miesięcy.

Z przeprowadzonej przez Związek ewidencji wynika, że w większości przedsiębiorstw chemicznych ogół pracowników umysłowych i fizycznych opodatkował się na rzecz akcji powodziowej w wysokości przewidzianej przez centralne organizacje, reprezentujące zrzeszonych pracowników umysłowych i fizycznych, mianowicie 1 do 2% od pensyj miesięcznych pracowników umysłowych w ciągu 3 miesięcy i 1% od zarobków pracowników fizycznych w ciągu dwóch do trzech miesięcy, w zależności od warunków lokalnych.

W celu usprawnienia zbierania zadeklarowanych przez pracowników sum, byłoby wskazane by pracodawcy, za zgodą pracowników, potrącali je przy wypłacie zarobków. Zainkasowane sumy należy wpłacać do miejscowych komitetów pomocy ofiarom powodzi, lub do P.K.O. na konto właściwego Komitetu wojewódzkiego, lub wreszcie do P. K. O. Nr. 2200 — Ogólno Polski Komitet Pomocy Powodzianom.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Sp. Akc. „L. Spiess i Syn" przystąpiła do produkcji lanoliny, która sprowadzana była dotychczas z zagranicy. Lanolina znajduje szerokie zastosowanie przy wyrobie leków, w kosmetyce do wyrobu kremów, emulsyj i t. p., oraz w technice przy natłuszczaniu skór, pasów napędnych i t. p.

Pomimo dość znacznego w kraju naszym spożycia, wynoszącego kilkadziesiąt tonn lanoliny rocznie, Polska nie produkowała dotychczas tego artykułu.

Wypuszczenie na rynek polskiej lanoliny pozwoli na całkowite zaniechanie zbędnego już teraz importu i przyczyni się w ten sposób do dalszej aktywizacji naszego bilansu handlowego.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Nawiązując do notatki zawartej w Nr. 15 „Wiadomości" podajemy niektóre postanowienia Protokółu dodatkowego do traktatu handlowego polsko-fińskiego, interesujące przemysł chemiczny.

Zniżki lub stabilizacje ceł przyznane przez Finlandję — Polsce są następujące:

Poz. tar. celnej fińskiej.		
636	(Miedź, nikiel, cyna, cynk i inne metale specjalnie niewymieniono jak również ich stopy oraz wyroby z nich). Nieobrobione, jak również ziarkowane; w prętach, luta cynowa, monety miedziane i niklowe, anody.	
	a) Miedź i cynk nieobrobione	bez cła
	b) Inne	bez cła.
ex 845	a) Biel ołowiana, biel cynkowa, minja ołowiana i siarczan baru (biel trwała).	0.40 Mk. f. 1 kg.
875	Proch górniczy.	1.80 Mk. f. 1 kg.
920	Węglik wapnia, karborundum (węglik krzemu), inne węgliki specjalnie niewymienione.	0.30 Mk. f. 1 kg.

Dodać należy, że protokół ograniczył wzajemne korzystanie z klauzuli największego uprzywilejowania. Polska zrzekła się korzystania z ceł konwencyjnych, przyznanych przez Finlandję W. Brytanji a dotyczących niektórych wyrobów włókienniczych, natomiast Finladja zrzekła się korzystania z ceł konwencyjnych przyznanych Czechosłowacji i Szwecji w następujących pozycjach polskiej taryfy celnej:

733 p. 2. Obuwie gumowe.
737 Rękawice gumowe przezroczyste
p. 1. i z gumy prążkowanej.
p. 2. Inne.

Towary fińskie, clone według tych pozycyj, opłacać będą stawki autonomiczne II kolumny taryfy.

Ponadto zawarty został układ kontyngentowy polsko-fiński. Ze względu na brak reglamentacji (z wyjątkiem węgla) w Finlandji, układ ten dotyczy kontyngentów udzielonych przez Polskę.

Protokół celny prowizorycznie wprowadzono w życie dn. 25 lipca r. b.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (Nr. 25 „Informatora Eksportowego").

Finlandja. Z dniem 25 sierpnia wygasł traktat handlowy z Hiszpanją. Obecnie zatem towary polskie wywożone do Hiszpanji oraz towary hiszpańskie przywożone do Polski, nie korzystają z klauzuli największego uprzywilejowania. Obroty towarami zakazanemi odbywają się na zasadach handlu kompensacyjnego.

Francja. Globalne podwyższenie ceł o 4%.

Kuba. Zniesienie ograniczeń wypłat zagranicznych z dniem 14.VII 1934.

Litwa. Zniżki celne na: superfosfaty, opony samochodowe.

Rumunja. Projektowane podwyższenie opłat licencyjnych.

Włochy. Zakaz przywozu: celuloidu, superfosfatów mineralnych i kostnych

---

Z przedstawicielem Konsulatu Rzeczypospolitej w Amsterdamie omówione zostały szczegółowo możliwości zbytu w Indjach Holenderskich.

Firma hiszpańska, produkująca esencje i ekstrakty, interesuje się importem wszelkiego rodzaju produktów chemicznych z Polski.

KRONIKA

Dn. 13 września r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego R. P., poprzedzone wspólną fotografją członków Zarządu, wykonaną z okazji zakończenia drugiej setki posiedzeń Zarządu, w kolejności zebrań od chwili założenia Związku.

Zarząd na 201-em posiedzeniu zajmował się sprawą przepisów wykonawczych do nowego prawa przemysłowego, w szczególności w zakresie uzdolnień zawodowych do prowadzenia przemysłu chemicznego, oraz w odniesieniu do tych postanowień prawa przemysłowego, które dotyczą koncesjonowania fabryk barwników i półproduktów organicznych.

Ponadto, Zarząd zapoznał się z bieżącym stanem prac traktatowych.

Nawiązując do wiadomości o wosku ziemnym (ozekerycie) w poprzednim numerze naszego wydawnictwa komunikujemy, że eksploatacją wosku ziemnego zajmuje się Sp. Akc. „Borysław" dla przemysłu wosku ziemniego i oleju skalnego w Borysławiu, dokąd należy się zwracać o szczegółowe informacje, oferty i t. d.

Podajemy do wiadomości, że ukazała się aktualna i dobrze opracowana broszura p. t. „Co każdy wiedzieć powinien o zasadach obrotu obligacjami Pożyczki Narodowej" z przedmową Komisarza Generalnego Pożyczki. W 4-ch działach broszury umieszczone są Rozporządzenia Ministra Skarbu i Obwieszczenia Komisarza Generalnego; przejrzysty układ materjału umożliwia każdemu posiadaczowi obligacyj Pożyczki szczegółowo zapoznać się z uprawnieniami, przysługującemi mu w zakresie przelewów, kaucyj, podatków i t. p. Broszurę nabyć można w administracji wydawnictwa, Warszawa, Marymoncka 3, cena wynosi zł. 1.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 74 z dn. 22 sierpnia r. b. ukazało się pod poz. 702 Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dn. 1 sierpnia 1934 o opłatach za analizy w Państwowym Zakładzie Higjeny.

Rozporządzenie to ogłasza nową taksę za czynności analityczne, zastępując w ten sposób dawną taksę, niezmienianą od r. 1925.

W Dz. Ust. Nr. 75 z dn. 28 sierpnia r. b. ukazało się pod poz. 704 Rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dn. 8 sierpnia 1934, w sprawie przywozu z zagranicy surowców i przetworów pochodzenia zwierzęcego.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia, przywóz tranu może być uskuteczniany wyłącznie przez urzędy celne pierwszej klasy, przyczem tran powinien być zawarty w szczelnem opakowaniu. Nie są natomiast potrzebne świadectwa zdrowotne; Rozporządzenie to jest o tyle ważne, że dotychcza urzędy celne w pewnych wypadkach żądały przedstawienia świadectwa weterynaryjnego przy sprowadzaniu tranu.

Niezbędne jest natomiast przedstawienie odpowiednich świadectw weterynaryjnych przy sprowadzaniu z zagranicy: suchych i prasowanych kopyt, racic i rogów, tudzież mąki z tych materjałów.

W Dz. Ust. Nr. 79 z dn. 6 b. m. ukazało się pod poz. 741 Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 29 sierpnia 1934 o budowie i stanie technicznym wytwórnic acetylenowych.

Rozporządzenie to obejmuje szczegółowe przepisy, dotyczące wytwornic; wchodzi w życie dn. 6 marca 1935 r.

W „Monitorze Polskim" Nr. 198, 199, 201, ukazały się zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 29 sierpnia 1934 r. o wyborach do Izb Przemysłowo-Handlowych: w Warszawie, w Katowicach, w Wilnie, w Lublinie, w Łodzi, w Sosnowcu.

Wybory do tych Izb odbędą się więc w tym samym czasie, na podstawie jednolitej ordynacji wyborczej, obowiązującej we wszystkich Izbach. Istotna różnica między dawnym systemem wyborów do Izb a systemem obecnym polega na zastosowaniu wyborów proporcjonalnych (nie zaś jak dotychczas na nazwiska) we wszystkich 3-ch sekcjach Izb. Wybory ogólne do Izb odbędą się — w wyniku powołanego zarządzenia — z początkiem listopada r. b.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	420.—
Alkohol metylowy techniczny 90%	160.—
„ „ czysty 99%	300.—
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1.53
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1.25
Azotan amonu	100.—
Azotyn sodowy	120.—
Benzol handlowy 90%	92.—
„ czysty	104.—
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13.50
* Boraks	90—100.—
Chlor ciekły	115.—
Chlorek cynku 50° Bé	30.—
*Chlorek wapna bielący	30 06
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22.—
Chlorobenzol	165.—
Chloroform czysty	800.—
„ „pro narcosi“	1.800.—
Eter siarkowy	450.—
Fenol czysty	265.—
Formalina 40%	210.—
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	220.—
* „ techniczna 85/88%	150.—
Karbolineum	29.75
Klej kostny	230.—
Klej skórny	250.—
Krezol czysty	128.—
Kwas azotowy tech. 36° Bé za 100% HNO_3	95.—
Kwas mrówkowy 80%	235.—
Kwas siarkowy 60° Bé	6.00
„ solny 19°/21° Bé	9.50
„ octowy techn. 30%	85.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15.—
„ rogowa 13/14% N	35.—
Naftalin surowy prasowany	28.00
„ czysty w łuskach	52.50
Octan sodu	120.—
„ ołowiu	200.—
Oleina	175.—
Oleum 20%	18.—
Olej lniany	145.—
* Potaż kalcynowany 90/95%	120.—
* Potaż żrący topiony 88/92%	140.—
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8.00
Smoła preparowana	16.50
Saletra amonowa	100.—
Saletra potasowa	130.—
* Saletra sodowa 15,5% N_2	28.10
*Salmjak raf.	120.—
Siarczan amonu	23.70
* Siarczan miedzi	65—75.—
* Siarczek sodu 60/62%	64.—
Soda amonjakalna	22.05
* „ kaustyczna	54.—
Sól glauberska krystaliczna	7.00
Stearyna	155.—
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10.72
Toluol czysty	115.—
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. + 25% NH_3	60.—
Żelatyna techn.	400.—

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8, tel. 8-38-78.

„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Winnica, poczta Henryków k/Warszawy, tel. I-a podm. 17. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Gdańska 81, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 5.91-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 206-80.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW“ Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa. Mazowiecka 7, 5.84-30

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI **Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11**